

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 985146/6

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי — אב"ד, הרב דוד גרוזמן, הרב אברהם דב זרביב

התובעת: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד תמיר סבן)

נגד

הנתבע: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד בלה כהן)

הנדון: חשד לבגידה ומניעת הצגת ראיות בעניינו כטעמים לפטור מן הכתובה

פסק דין

בפנינו תביעת כתובה של האישה.

הצדדים התגרשו ביום ו' במרחשוון תשע"ה (30.10.14). הכתובה על סך מיליון ש"ח. הצדדים קיבלו בקניין את פסיקת הכתובה על פי שיקול דעת רחב של בית הדין.

נזכיר, בהחלטת בית הדין מיום ט' אלול תשע"ו (12.9.16) נאמר:

"ובכן, בהסכמת הצדדים בית הדין קובע כי סיכומי שני הצדדים יוצגו בתוך עשרים ואחד יום. הצדדים יצרפו לסיכומיהם הצהרה באשר לגובה שכרם בששת החודשים האחרונים ויצרפו העתק שלושה תלושי שכר אחרונים, לאחר קבלת החומרים בית הדין ישקול הכרעתו בתיק."

ואכן הוגשו סיכומי שני הצדדים.

סיכומים מטעם התובעת

ואלו תמצית טענות התובעת האמורות בסיכומיה והנוגעות לעצם התביעה:

א. הצדדים נישאו ביום ט"ז בסיוון תשס"ח (19.6.08).

ב. להם בן אחד.

ג. הם חיו ברמה גבוהה בסיוע אבי התובעת.

ד. בשנה וחצי האחרונות שיפר הנתבע שכרו ל־12,000 ש"ח אך משך הסכום לעצמו.

ה. בתחילת 2012 החל הנתבע להתרחק מהתובעת.

ו. התובעת נתקלה בהודעות שנשלחו לו מהגב' [...] שכתבה לו שהיא אוהבת אותו וכך הוא השיב לה.

ז. הוא איים שימציא שמועות על בגידת התובעת.

ח. התובעת ניסתה להביא שלום, אך הנתבע לא הסכים, ופתח בהליכים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ט. היה מקרה אלימות פיזית ומילולית נגד אבי התובעת ואחותה בחודש מאי 2014, כמתואר.

י. הנתבע עזב את הבית בסיוע המשטרה.

יא. ניתן נגדו אף צו הגנה.

יב. ביום כ"א אלול תשע"ד (16.9.14) הצדדים הסכימו להתגרש והסכימו ששאלת כתובה תיפסק על פי שיקול דעת בית הדין.

יג. ביום ו' חשוון תשע"ה (30.10.14) הם התגרשו.

יד. הנתבע הגיש את תביעת הגירושין בעילת זנות התובעת.

טו. הנתבע לא התייחס כהוגן לאשתו, כפי המפורט.

טז. הכתובה על סך מיליון ש"ח. ניתן לחייב אף סך מופרז.

יז. טענת הנתבע כי התובעת בגדה, לא הוכחה.

יח. האישה בחזקת זכאית לכתובתה.

יט. התובעת הסכימה לבדיקת פוליגרף.

כ. ההקלטה שהוצגה היא "מבושלת".

כא. יש לחייבו אף בפיצויים.

כב. במסגרת חלוקת הדירה, נשאר לכל אחד כ־200,000 ש"ח. לתובעת נשאר מכך מעט.

כג. נטו משכורתה – 5000 ש"ח.

סיכומים מטעם הנתבע

ואלו תמצית טענות הנתבע האמורות בסיכומיו והנוגעות לעצם התביעה:

א. התובעת ניהלה רומן עם [...].

ב. התביעה הוגשה בשיהוי.

ג. התובעת הגישה נגדו צו הרחקה.

ד. התובעת משנה גרסאות באשר להכנסתו של הנתבע.

ה. כן ביחס למועד עזיבת הבעל את הבית.

ו. התובעת חזרה בה מהסכמתה לביצוע בדיקת פוליגרף.

ז. ב"כ התובעת כתב בבית המשפט כי הוא ניסה להגיע אתם להסכם גירושין.

ח. התובעת הודתה בהקלטה כי הגירושין באו ממנה.

ט. שכרו נטו הוא כ־8000 ש"ח.

עד כאן מתוך סיכומי הצדדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השתלשלות העניינים בתיק

טרם מתן החלטה, נפרט השתלשלות העניינים בתיק זה בעזרת ציטוטים מתוך האמור בהחלטות קודמות שנתנו.

נזכיר, בהחלטת בית הדין בתיק הגירושין, החלטה מיום כ"א אלול תשע"ד (16.9.14),

נאמר:

"בפנינו תביעת גירושין של הבעל.

אף האישה רוצה להתגרש.

[...]

בית הדין הציג בדיון כי הצדדים יתגרשו כבר עתה, כאשר שאר התביעות, כולל תביעת כתובה אם תעלה, ידונו לאחר הגט.

הצדדים מסכימים.

הצדדים קבלו בקניין פסיקת הכתובה על פי שיקול דעת רחב של בית הדין, ככל שתוגש תביעה.

ובכן, בית הדין מאשר את הסכמת הצדדים להתגרש.

יש לפתוח תיק לסידור גט.

אם לאחר הגירושין תוגש תביעת כתובה או בקשה לדיון ברכוש או בסוגיה כרוכה אחרת, בית הדין ישקול קביעת דיון כמקובל.

ככלל, בית הדין מציע לצדדים לסגור את הפן הרכושי ביניהם במשא ומתן מכובד, ומתרשם מבאי כוח שני הצדדים כי עם מעט רצון טוב, הדבר אפשרי בהחלט."

לאחר מכן התגרשו הצדדים.

כן ראו האמור בהחלטת בית הדין מיום י"ז טבת תשע"ו (29.12.15) באשר לתביעת

הכתובה:

"נזכיר, הצדדים קבלו בעבר בקניין פסיקת הכתובה על פי שיקול דעת רחב של בית הדין, ככל שתוגש תביעה.

הכתובה בסך מיליון ש"ח, לטענת בא כוח התובעת.

טוען בא כוח התובעת: הבעל גירש את האישה. האישה תובעת מלא כתובתה.

מגיבה בא כוח הנתבע: הבעל גילה שהאישה בוגדת. הוא כבר חשד, בחודש מרץ הוא עקב אחריה, יש לנו ראיות. הוא לא היה יכול לקחת חברת חקירות משום שזה יקר. הוא עקב בעצמו ביום 5.3.14, ראה שהיא מתאפרת, הוא נסע אחריה, וגילה שברחוב [...], בדירה לשכירות לפי שעות, היא נפגשה עם גבר בשם [...] הוא נשוי עם ילדים וכבר לא מנהל עמה מערכת יחסים, לא רצינו לפגוע בו ולכן לא הזמנו אותו לדיון. יש גם התכתבויות ביניהם בלילה.

בשלב זה מציעה בא כוח הנתבע כי האישה תמשוך את תביעתה, ללא תביעת הוצאות.

האישה מגיבה: אני רוצה להמשיך בתביעה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין הבהיר לתובעת כי אם יתברר שזו תביעת סרק ייתכן שהיא תחויב בהוצאות, והאישה בוחרת להמשיך בתביעתה.

ממשיכה בא כוח הנתבע: ביום 18.5.14 ניהלה האישה שיחה בטלפון ברכב עם [...] , נשאר מכשיר הבעל ברכב, וזו השיחה [...].

בשלב זה מקריאה את השיחה במלואה, כאשר בתכנה נרמז כי יש קשר אישי בין האישה לאותו גבר, כגון "אני מתה עליך", ושיחה על חדר אירוח.

האישה מגיבה: ביום 18.5 הבעל כבר לא היה בבית, לא זכורה לי שיחה כזו. הוא הפר צו בית משפט.

בא כוח הנתבע מציעה בדיקת פוליגרף, האישה מגיבה: בשמחה רבה.

מגיבה בא כוח הנתבע: שבועיים לאחר מכן אמרה פקידת סעד כי ההורים יכולים לתקשר. ואין צווים בשלב זה. שם נאמר שהאם מסרה שהאב לא נהג באלמות.

טוענת ב"כ הנתבע שיש לה התכתבויות בין [...] לאשה, מיום 7.5 והלאה. מציגה דפים מרחוק, ללא הצגה אישית לבית הדין ולצד שני, וממשיכה: הבעל עקב ניסה להוציא את השמות מאותו חדר אירוח, ולא קיבל את החיסיון. כן בשיחת טלפון בין האישה לבעלה, האישה לא מרפה בעניין הבית, ולקראת סוף השיחה היא מודה שהיא זו שפרקה את הבית.

מגיב ב"כ התובעת: אין ראייה להאשמות הנ"ל. לא ידוע מי ערך את המסמך. היה צו הגנה והבעל הורחק. לא ידוע מה נאמר בהודעות הוצאאפ. הרכב משותף, כך שאין משמעות למפת הרישום בעניין המצאות הרכב.

עד כאן תמצית עיקרי טענות הצדדים ההדדיות בעניין הכתובה.

ובכן, יקבע מועד נוסף להוכחות בתביעת הכתובה, וכן לחקירת הצדדים על ידי הצד השני, ככל שיבקשו.

צד המעוניין בהזמנת עדים ימציא מראש בקשה מסודרת שתכלול את שם העד המבוקש, מהות עדותו וייחוסו לצדדים.

לאחר השלב הבא, בית הדין ישקול בחינת הטענות בבדיקת פוליגרף, כבקשת ב"כ הנתבע וכהסכמת התובעת להיבדק.

כן ראו האמור בהחלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו (12.4.16) באשר לכתובה:

"טוענת באת כוח הנתבע: יש לנו ראיות באשר להתנהגות האישה. יש לנו שלשה קלטות. ראשית, שיחה בין האישה למאהב בתוך הבית של הנתבע, ביום 18.5.14, האישה מדברת על החדר האינטימי, עוד שתי שיחות בין הנתבע לתובעת, ביום 5.3.14 האישה מודה שהיא רוצה להתגרש, ובשיחה ביום 7.5.14 האישה מצהירה זאת שוב. הבעל הציע אז טיפול זוגי והאישה סירבה, ובסוף השיחה האישה אומרת כי היא יודעת שזו אשמתה. האישה ניהלה מערכת יחסים מאחורי גב האיש, ולאחר שהבעל לא חתם על הסכם, נפתחו התיקים. האישה זנתה עם [...] וניסתה לטפול על הבעל שהוא אלים, אף שמודה בשיחות כי הבעל לא אלים.

מגיב בא כוח התובעת: לא היה כל קשר מצד התובעת. הנתבע הגיש נגדה תביעת גירושין. היה צו הרחקה נגד הנתבע. ההקלטה הנטענת, אף שמוכחשת, היא אסורה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין הצייע בדיקת פולוגרף. כן הזכיר כי האישה הסכימה בעבר להיבדק בבדיקה זו. מגיב בא כוח האישה: אולי הבדיקה תלחין אותה. אני חוזר בי מההסכמה של האישה להיבדק. אף שהיא טענה בדיון הקודם שהיא מסכימה בשמחה רבה. נטל ההוכחה על הבעל. ניתן לזמן את הנטען.

מגיבה באת כוח הנתבע: לא רצינו לזמן את הנטען כי הוא איש משפחה, ולא רוצים להרוס את משפחתו. אבקש להשמיע את השיחה. מערכת שמע בבית אדם היא לא האזנת סתר.

בשלב זה בית הדין ערך הפסקה בדיון לשם בחינת הטענות.

לאחר כמה דקות הצדדים חוזרים לאולם הדיונים.

הנתבע משמיע הקלטה בינו לבין התובעת. שם נשמעת התובעת טוענת (הקלטה מיום 7.5.14) על אודות הגירושיין "בסדר, זה בא ממני". כן משמיע שיחה מוקלטת מ-3.5.14 – שם טוענת האישה על אודות הגירושיין: "המחשבה שנכנסה לי בראש באה רק בשבוע וחצי האחרונים".

האישה מהנהנת בראשה כל השיחות, ולא טוענת בשום שלב כי אין זה קולה או כי היא לא אמרה זאת.

באת כוח הנתבע מבקשת להביא את כל ה'וואצאפים' שבין התובעת ל[...], אף בשעה שתיים בלילה לטענתה, מהטלפון שלה לצד ג', מבקשת לצרף זאת כראיה. ומוסיפה: יש לצרף את ההתנגדות שלה לפולוגרף.

מגיב בא כוח התובעת: אין יסוד לטענות, מהיכן יש לה את החומרים של הוואצאפ? האזנה של צד ג' זו האזנת סתר. אף מכשיר הקלטה בבית, וזו לא ראייה בהליך משפטי. הוא לא הוכיח כי היא זינתה. יש לקבל את התביעה ולחייב אותו בכתיבתה. הוא בגד בה. אין לנו ראיות לכך.

עד כאן עיקרי טענות הצדדים ההדדיות.

[...]

ייקבע דיון נוסף, לחקירת הצדדים על ידי הצד השני, ככל שיבקשו, וכאמור בהחלטה קודמת.

הדיון הנ"ל יהיה אף דיון להוכחות בתביעת הכתובה, ככל שיבחר אחד הצדדים להציג ראיות או לזמן עד.

צד המעוניין בהזמנת עדים, ימציא מראש בקשה מסודרת שתכלול את שם העד המבוקש, מהות עדותו וייחוסו לצדדים.

לאחר הדיון הבא, בית הדין ישאף להורות על הגשת סיכומים טרם הכרעה בתביעה.

כן ראו האמור בהחלטת בית הדין מיום ט' אלול תשע"ו (12.9.16):

"כיום טוען בא כוח התובעת: אין לנו יותר הוכחות. אבקש לחקור את הנתבע.

טוענת באת כוח: אבקש להציג רק ראייה אחת מתוך שמיעת שיחה בין התובעת לנתבע וכן לחקור את התובעת.

חוקר בא כוח התובעת את הנתבע, ואלו תשובותיו לבית הדין: נישאנו ביום 19.6.08, לא זוכר מתי סולקתי מהבית. אני לא ביקשתי להתגרש, התובעת בקשה להתגרש. לאחר התביעה שלה הגשתי תביעה לבית דין. בתביעה שלי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בקשתי להתגרש. היא אמרה בשיחה שהיא רוצה להתגרש. גיליתי את הרומן שלה, והייתי פגוע ונסער. לאחר שהיא בקשה להתגרש ולאחר שבא כוחה בא אלי הביתה, הגשתי תביעה לגירושין. היינו נשואים שש שנים, עבדתי בשתי עבודות או שלוש, כי עברנו דירה ועבדתי באזור המגורים החדש. לא היה לי קושי כלכלי לפרנס את המשפחה, לשנינו היה קצת קושי, ההורים שלנו עזרו לנו. זה לא נכון כי כשנה וחצי לפני הגשת התביעה סירבתי לקיים יחסי אישות אתה, אך אולי פעם בכמה חודשים, לא אמרתי לה שהיא שמנה וכד'. קיימנו יחסי אישות שלוש חודשים לפני התביעה. אין לי תמונות לקיום יחסי אישות של האישה. אני לא קיימתי יחסי אישות עם נשים אחרות. אף לא עם [...] ממכון היופי. לא נהגתי באלימות פיזית או מילולית, היא הייתה הצד העצבני בבית. חיינו באופן סביר כלכלית. אך לא הייתה לנו אפשרות לקנות דירה.

חוקרת באת כוח את התובעת, ואלו תשובותיה: לא אני יזמתי את הגירושין [...] עבד ב[...] היו לנו רק קשרי טלפונים בלבד, פרצתם לי ל'וואצאפ' ולכן אני מסרבת להצגת הוכחות מה'וואצאפ'. לא נפגשתי עם [...] לא זוכרת שהייתה לי שיחה ארוכה עם הבעל ובקשתי לסיים את המערכת יפה, לא אני יזמתי. העורך דין הגיע בלילה לבית שלנו, הבעל רצה להגיש פה ראשון תביעה. הבעל ברח מהבית באותו יום.

באת כוח משמיעה קלטת מיום 7.5.14 בה טענה האישה על אודות הגירושין "בסדר, זה נכון זה בא ממני", ומגיבה האישה על אודות כך: הדברים לא נאמרו בסדר הזה. הנתבע "שיחק" עם הדברים בקלטת.

נעיר, בא כוח התובעת ביקש להתנגד לחקירת התובעת, בטענה שהקלטת 'מבושלת' וכדומה, לאחר שמיעת תחילת דבריו, בית הדין לא אפשר לו להשלימם, משום שביקש לשמוע מהתובעת עצמה את עמדתה באשר לאמירות שהושמעו, והאם הם נאמרו על ידה.

ממשיכה באת כוח הנתבע וחוקרת: אף שאמרתי שזה אשמתי, לא ידוע לי באיזה הקשר זה נאמר. אין לי מושג האם הודאתי שהגירושין באשמתי.

ממשיכה להשמיע את הקלטת השיחה בה אמרה התובעת: 'אני יודעת שזה באשמתי', ומגיבה התובעת כי כוונתה הייתה שחבל שלא ניסיתי עוד, וזה באשמתי.

כן מגיבה לשאלה האחרונה: אכן הבעל הרוויח שנים עשר אלף ש"ח לחודש. אך זו הייתה רק משכורת אחת.

עד כאן עיקרי טענות הצדדים ההדדיות.

ובכן, בהסכמת הצדדים בית הדין קובע כי סיכומי שני הצדדים יוצגו בתוך 21 יום, הצדדים יצרפו לסיכומיהם הצהרה באשר לגובה שכרם בששת החודשים האחרונים ויצרפו העתק שלשה תלושי שכר אחרונים, לאחר קבלת החומרים בית הדין ישקול הכרעתו בתיק.

עד כאן ציטוטים רלוונטיים מתוך החלטות שניתנו בתיקים.

דיון והכרעה

ובכן, לאחר תום הפרק הראייתי והדיוני, הגיעה עת ההכרעה. הבעל תבע גירושין, האישה הסכימה בדיון הראשון, וכך יהיה נכון לומר שהגירושין באו בהסכמה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טענות הצדדים באשר לבגידת התובעת

למעשה, מרכז הכובד לטענה לשלילת הכתובה היא טענת הנתבע לביגידת התובעת עם גבר זר. באשר לכך, נזכיר הטענות שהעלתה ב"כ הנתבע בהזדמנות הראשונה, כפי האמור בהחלטת בית הדין מיום ט"ו טבת תשע"ו (27.12.15):

"מגיבה באת כוח הנתבע: הבעל גילה שהאישה בוגדת. הוא כבר חשד, בחודש מרץ הוא עקב אחריה, יש לנו ראיות. הוא לא היה יכול לקחת חברת חקירות משום שזה יקר. הוא עקב בעצמו ביום 5.3.14, ראה שהיא מתאפרת, הוא נסע אחריה, וגילה שברחוב [...] בדירה לשכירות לפי שעות, היא נפגשה עם גבר בשם [...], הוא נשוי עם ילדים וכבר לא מנהל עמה מערכת יחסים, לא רצינו לפגוע בו ולכן לא הזמנו אותו לדיון. יש גם התכתבויות ביניהם בלילה."

ועוד משם:

"ממשיכה באת כוח הנתבע: ביום 18.5.14 ניהלה האישה שיחה בטלפון ברכב עם [...], נשאר מכשיר הבעל ברכב, וזו השיחה [...]

בשלב זה מקריאה את השיחה במלואה, כאשר בתכנה נרמז כי יש קשר אישי בין האישה לאותו גבר, כגון 'אני מתה עליך', ושיחה על חדר אירוח.

האישה מגיבה: ביום 18.5 הבעל כבר לא היה בבית, לא זכורה לי שיחה כזו. הוא הפר צו בית משפט."

ועוד משם:

"טוענת באת כוח הנתבע שיש לה התכתבויות בין [...] לאשה, מיום 7.5 והלאה. מציגה דפים מרחוק, ללא הצגה אישית לבית הדין ולצד שני, וממשיכה: הבעל עקב ניסה להוציא את השמות מאותו חדר אירוח, ולא קיבל את החיסיון. כן בשיחת טלפון בין האישה לבעלה, האישה לא מרפה בעניין הבית, ולקראת סוף השיחה היא מודה שהיא זו שפרקה את הבית.

מגיב בא כוח התובעת: אין ראיה להאשמות הנ"ל. לא ידוע מי ערך את המסמך. היה צו הגנה והבעל הורחק. לא ידוע מה נאמר בהודעות ה'ווצאפ'. הרכב משותף, כך שאין משמעות למפת הרישום בעניין המצאות הרכב."

והמשך טענות הצדדים באשר לביגידת התובעת מובאות במסגרת החלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו (12.4.16):

"טוענת באת כוח הנתבע: יש לנו ראיות באשר להתנהגות האישה. יש לנו שלשה קלטות. ראשית, שיחה בין האישה למאהב בתוך הבית של הנתבע, ביום 18.5.14, האישה מדברת על החדר האינטימי, עוד שתי שיחות בין הנתבע לתובעת, ביום 5.3.14 האישה מודה שהיא רוצה להתגרש, ובשיחה ביום 7.5.14 האישה מצהירה זאת שוב. הבעל הציע אז טיפול זוגי והאישה סירבה, ובסוף השיחה האישה אומרת כי היא יודעת שזו אשמתה. האישה ניהלה מערכת יחסים מאחורי גב האיש, ולאחר שהבעל לא חתם על הסכם, נפתחו התיקים. האישה זנתה עם [...] וניסתה לטפול על הבעל שהוא אליס, אף שמודה בשיחות כי הבעל לא אליס.

מגיב בא כוח התובעת: לא היה כל קשר מצד התובעת. הנתבע הגיש נגדה תביעת גירושין. היה צו הרחקה נגד הנתבע. ההקלטה הנתבעת, אף שמוכחשת, היא אסורה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובדיון מיום ט' באלול תשע"ו (12.9.2016) התובעת כבר מודה בקשר מסוים עם הנטען אך לא מעבר לכך, ואלו טענותיה כאמור בהחלטה הנ"ל:

"חוקרת באת כוח הנתבע את התובעת, ואלו תשובותיה: לא אני יזמתי את הגירושין, [...] עבד ב[...] היו לנו רק קשרי טלפונים בלבד, פרצתם לי ל'וואצאפ' ולכן אני מסרבת להצגת הוכחות מה'וואצאפ'. לא נפגשתי עם [...]"

אי הסכמה לחשיפת הוכחות ולבדיקת פוליגרף

באשר לבחינת הטענה לבדיקה על ידי בדיקת פוליגרף, נציין המתואר בהחלטת בית הדין מיום 27.12.15: "באת כוח הנתבע מציעה בדיקת פוליגרף, האישה מגיבה: בשמחה רבה." ובשל כך, בסיומה של החלטת בית הדין מהיום הנ"ל נאמר: "לאחר השלב הבא, בית הדין ישקול בחינת הטענות בבדיקת פוליגרף, כבקשת באת כוח הנתבע וכהסכמת התובעת להיבדק." ברם, בדיון שלאחריו, סירב בא כוח התובעת כי היא תיבדק במכונת אמת, וכך הובאה שם הצעת בית הדין (מתוך האמור בהחלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו – 12.4.16): "בית הדין הציע בדיקת פוליגרף. כן הזכיר כי האישה הסכימה בעבר להיבדק בבדיקה זו."

ברם, כך הגיב בא כוח התובע –

"מגיב בא כוח האישה: אולי הבדיקה תלחין אותה. אני חוזר בי מההסכמה של האישה להיבדק. אף שהיא טענה בדיון הקודם שהיא מסכימה בשמחה רבה. נטל ההוכחה על הבעל. ניתן לזמן את הנטען."

וכך למעשה, אף שקיימת טענה חזקה לבגידה נגד התובעת, על כל המתואר לעיל, ואף את כתב התביעה לגירושין השתית בעל על טענת בגידת התובעת, למעשה היא לא הסכימה להזים החשש באמצעות בדיקת פוליגרף.

ובאשר לחשיפת הקלטה העשויה לשפוך אור על בירור האמת, ראה טענות בא כוח התובעת האמורות במסגרת החלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו (12.4.16):

"מגיב ב"כ התובעת: לא היה כל קשר מצד התובעת. הנתבע הגיש נגדה תביעת גירושין. היה צו הרחקה נגד הנתבע. ההקלטה הנטענת, אף שמוכחשת, היא אסורה" –

ולא הסכים להשמעת הקלטת.

האם לבדיקת הודעות הוואצאפ הסכימה התובעת או בא כוחה? ובכן, נביא ציטוט נוסף מתוך ההחלטה הנ"ל:

"באת כוח הנתבע מבקשת להביא את כל ה'וואצאפים' שבין התובעת ל[...] אף בשעה שתיים בלילה לטענתה, מהטלפון שלה לצד ג', מבקשת לצרף זאת כראיה. ומוסיפה: יש לצרף את ההתנגדות שלה לפוליגרף.

מגיב בא כוח התובעת: אין יסוד לטענות, מהיכן יש לה את החומרים של ה'וואצאפ'? האזנה של צד ג' זו האזנת סתר. אף מכשיר הקלטה בבית, וזו לא ראיה בהליך משפטי. הוא לא הוכיח כי היא זינתה. יש לקבל את התביעה ולחייב אותו בכתיבתה. הוא בגד בה. אין לנו ראיות לכך."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובדיון מיום ט' באלול תשע"ו (12.9.2016) התובעת עצמה מתייחסת אף היא לבקשה לחשיפת ה'וואצאפ' שלה, וטוענת במסגרת חקירתה (כאמור בהחלטה הנ"ל): "[...] פרצתם לי ל'וואצאפ' ולכן אני מסרבת להצגת הוכחות מה'וואצאפ'. לא נפגשתי עם [...]"

זאת אומרת, שאף לבדיקה זו התנגדו בא כוח התובעת והתובעת, כל אחד מנימוקיו הוא...

וכך למעשה בא כוח התובעת לא הסכים לכל בירור העשוי לשפוך אור על הטענות באשר לבגידה, לא הסכים לחשיפת ההקלטה, לא לחשיפת ה'וואצאפ' וכן לא לבחינת העובדות באמצעות בדיקת פוליגרף, אף שמצד הנתבע באה דרישה באשר לשלושת הבירורים הנ"ל. וכבר ידוע האמור בפסקי דין רבים כי אם הבדיקות נצרכות לחקר האמת, וצד אחד מסרב להיבדק בפוליגרף או מסרב להצגת ראיות בעילה זו או אחרת, אזי הדבר אומר שיש לו מה להסתיר, ובהחלט יש לקחת זאת בחשבון במכלול השיקולים לפסיקת כתובה על פי שיקול דעת בית הדין.

האם הגירושין נגרמו ביוזמתה של התובעת?

כידוע, גירושין הנובעים מיוזמת התובעת עלולים להוביל למסקנה לאי זכאות לכתובה.

ונבחן שאלה זו בתיק זה. לשם בחינת שאלה זו, נביא ציטוט מתוך התנהלות הדיון וההחלטה מיום ד' ניסן תשע"ו (12.4.16):

"מגיבה ב"כ הנתבע: [...] אבקש להשמיע את השיחה. מערכת שמע בבית אדם היא לא האזנת סתר.

[...]

הנתבע משמיע הקלטה בינו לבין התובעת. שם נשמעת התובעת טוענת (הקלטה מיום 7.5.14) על אודות הגירושין 'בסדר, זה בא ממני'. כן משמיע שיחה מוקלטת מ-3.5.14 – שם טוענת האישה על אודות הגירושין: 'המחשבה שנכנסה לי בראש באה רק בשבוע וחצי האחרונים'.

האישה מהנהנת בראשה כל השיחות, ולא טוענת בשום שלב כי אין זה קולה או כי היא לא אמרה זאת."

ביחס לשאלה זו, נביא אף את טענות הנתבע כפי המצוטט במסגרת החלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו (12.9.12):

"חוקר בא כוח התובעת את הנתבע, ואלו תשובותיו לבית הדין: נישאנו ביום 19.6.2008, לא זוכר מתי סולקתי מהבית. אני לא ביקשתי להתגרש, התובעת בקשה להתגרש. לאחר התביעה שלה הגשתי תביעה לבית דין. בתביעה שלי בקשתי להתגרש. היא אמרה בשיחה שהיא רוצה להתגרש. גיליתי את הרומן שלה, והייתי פגוע ונסער. לאחר שהיא בקשה להתגרש ולאחר שבא כוחה בא אלי הביתה, הגשתי תביעה לגירושין."

כך שאת התיק הראשון בית המשפט פתחה התובעת, ואז פתח הנתבע את תיק הגירושין בבית הדין, והתובעת הסכימה להתגרש מיד, כאמור לעיל. כך נראה שעוד טרם שתבע גירושין בבית הדין, האישה לא חפצה בו.

ועוד ביחס לשאלה זו, נביא ציטוט מתוך חקירת התובעת, כמובא במסגרת החלטת בית הדין מיום ד' ניסן תשע"ו (12.9.16):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"בא כוח הנתבע משמיעה קלטת מיום 7.5.14 בה טענה האישה על אודות הגירושין 'בסדר, זה נכון זה בא ממני', ועל זה מגיבה האישה: הדברים לא נאמרו בסדר הזה. הנתבע 'שיחק' עם הדברים בקלטת.

נעיר, בא כוח התובעת ביקש להתנגד לחקירת התובעת, בטענה שהקלטת 'מבושלת' וכדומה, לאחר שמיעת תחילת דבריו, בית הדין לא אפשר לו להשלים, משום שביקש לשמוע מהתובעת עצמה את עמדתה באשר לאמירות שהושמעו, והאם הם נאמרו על ידה.

ממשיכה ב"כ הנתבע וחוקרת וזו תגובת התובעת: אף שאמרתי שזה אשמתי, לא ידוע לי באיזה הקשר זה נאמר. אין לי מושג האם הודאתי שהגירושין באשמתי.

ממשיכה להשמיע את הקלטת השיחה בה אמרה התובעת: 'אני יודעת שזה באשמתי', ומגיבה התובעת כי כוונתה הייתה שחבל שלא ניסיתי עוד, וזה באשמתי."

כך שאין הכחשה כי התובעת הודתה שהגירושין באו ממנה וכן שזה היה באשמתי, אך טענה שהתובעת 'שיחק' עם הקלטת וכן כי לא ידוע לה באיזה הקשר הדברים נאמרו או שכוונתה הייתה אחרת... כאמור לעיל, אף בתוך בליל ההכחשות, בית הדין מתרשם כי הדברים נאמרו בהקשר המוצג על ידי הנתבע, קרי – כי היא הודתה שהגירושין נבעו ממנה והיו באשמתי.

הערה

נציין כי עלתה טענה מצד התובעת לבגידת הנתבע, הוא הכחיש, ב"כ התובעת הצהיר כי אין להם ראיות באשר לכך (כפי שטען בדיון מיום 12.4.12: "הוא בגד בה. אין לנו ראיות לכך"), וכך מבחינת בית הדין, אישום זה לא קיים.

תוספת נימוקים הלכתיים

יש להדגיש שיש הבדל בין חיוב הכתובה לשאר שטר חוב על חוב ודאי. באופן שאדם מחזיק שטר חוב ומתעורר ספק בדבר החיוב, על פי הכלל ש"אין ספק מוציא מידי ודאי" אנו מחזיקים שהחוב בתוקפו. אך חיוב הכתובה שונה במהותו, וכאשר יש ספק אמתי אם חיוב הכתובה בעינו, עשויה הפסיקה להיות שונה וכפי שנבאר להלן.

זמן חיוב כתובה

הגמרא במסכת כתובות (פא ע"א) אומרת:

"מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה? בית שמאי, ושמעינן להו לבית שמאי דאמרי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי, דתנן: 'מתו בעליהן עד שלא שתו, בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות, ובית הלל אומרים או שותות או לא נוטלות כתובה.' 'או שותות' – והביא האיש את אשתו אל הכהן אמר רחמנא וליכא?! אלא, מתוך שלא שותות – לא נוטלות כתובה. 'בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות' – ואמאי? ספיקא הוא, ספק זנאי ספק לא זנאי, וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי? קסברי בית שמאי שטר העומד לגבות - כגבוי דמי."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מבואר בגמרא שלדעת בית הלל, כשיש ספק אם זינתה או לא זינתה הרי היא מפסידה את כתובתה, ואף על פי שחיוב הכתובה הוא ודאי, ומציאות הזנות הוא ספק, לא שייך כאן הכלל ש"אין ספק מוציא מידי ודאי".

והקשה בעל ההפלאה על שיטת בית הלל וזו לשונו:

"לכאורה קשה דמה בכך דספיקא הוא הא קיימא לן ב'איני יודע אם פרעתי' אפילו היכא דלא הוה ליה למידע, חייב לשלם, והכא נמי הרי בודאי נתחייב כתובה וספק זנאי והפסידה, ואדרבה לבית הלל קשה מאי טעמא. ולכאורה היה נראה, דכיון דדרשינן מדרש כתובה דאין החיוב אלא 'לכשתנשאי', ואם כן בחיי הבעל אין התחלת החיוב, ואם זינתה הוי ליה כאיני יודע אם הלוייתי, דבמקום דלא הוה ליה למידע כולי עלמא מודים דפטור כמו שכתבו התוספות לעיל (דף יב ע"ב בד"ה רב הונא), והיינו דקאמר אביי מאן שמעת דדריש מדרש כתובה - בית שמאי ואם כן קשה עליו דאין ספק מוציא מידי ודאי, ועל כורחך צריך לומר דכגבוי דמי, וכאלו תפסה היא וליכא חזקה דממונא גבי הבעל נגד ברי דידה, ולא דמי לאיני יודע אם הלוייתי דאיכא חזקה ממון כדלעיל (יב ע"ב). ולפי זה הוי אתי שפיר טפי הא דפריך בתר הכי והא בעינן לכשתנשאי לפירוש התוספות דאבית הלל פריך, דהא צריך לומר טעמא דבית הלל משום זה דהוי ליה כאיני יודע אם הלוייתי ועל כורחך צריך לומר דלגרוע מודה בית הלל דדרשינן מדרש כתובה. מיהו אינו נראה לפרש כן, דודאי משמע בדוכתא טובא דחיוב הכתובה מתחיל משעת נשואין והוא כמו שאר חובות אלא דלא הגיע זמנה לפרוע ובאינו יודע אם פרעתי - חייב."

ובביאור העניין נאמרו שלושה ביאורים להסביר כיצד לבית הלל מפסדת האישה את כתובתה שחייב לה בעלה, שהוא חיוב ודאי – משום ספק זנות, וכיצד ספק מוציא מידי ודאי.

ביאור א': בסוטה הספק לפנינו ואינו דומה לשאר ספק

הנה התוספות בסוטה (כה ע"א) הקשו למאן דאמר ברי ושמא ברי עדיף, מדוע לבית הלל אינן נוטלות כתובתן, הרי היא טוענת ב"ברי" שלא זינתה והוא טוען "שמא".

והקשה בקובץ שיעורים (הגר"א וסרמן זצ"ל, חלק ב סוף סימן ג) מדוע תוספות הקשו רק למאן דאמר "ברי ושמא ברי עדיף" ולא הקשו לכולי עלמא, שהרי קיימא לן כשיש חוב והחייב טוען "איני יודע אם פרעתיך", הדין הוא שהוא חייב, ואף כאן: הרי הוא ודאי חייב בכתובתה והוא טוען "שמא זנית" והפסדת כתובתך, וטענה זו היא כטענת "איני יודע אם פרעתיך" וכולם מודים שהיה צריך להיות חייב?

ותירץ שיש שני אופנים לחייב באופן שטוען "איני יודע אם פרעתיך". האופן הראשון – כשיש ספק לפנינו, ואז חייב מטעם חזקת חיוב וברי ושמא, והאופן השני – כשאין ספק לפנינו ואז אין צריך לחייב מכוח החזקה אלא בלאו הכי חייב, שאומרים "אין ספק מוציא מידי ודאי" וכל שיש ודאי חיוב אין לך להסתפק שמא החוב לא פרוע.

ובסוטה אי אפשר לומר כמו הצד השני ש"אין לנו להסתפק" – שהרי הספק לפנינו שנסתרה לאחר קינוי, ומאידך גם אין לחייב מהטעם הראשון משום חזקת חיוב, שכבר כתבו תוספות שאם קינא לה ונסתרה, איתרע חזקת החיוב.

ראיה לכך שיש הבדל בין סתם ספק, שבמקום חזקה אנו אומרים שאין להסתפק, לבין ספק שנמצא לפנינו שאי אפשר להתעלם ממנו, מוכח בדברי הרשב"א בגטין (עח ע"ב) על הגמרא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שאומרת שבספק אם התגרשה לאחר שזרקו לה את הגט, או בספק אם פרע לו חובו לאחר שזרק לו את פירעונו, בשני המקרים הדין הוא ספק ולא אומרים העמד בחזקה הקודמת שבאשה היא בחזקת אשת איש ובבעל חוב בחזקת חייב, ובשניהם לא אומרים שיהיה הדין בגדר של "איני יודע אם פרעתיך", וזו לשונו:

"רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו הכא בשתי כתי עדים עסקינן הקשה הרב רבי אלחנן ז"ל אם כן הא דקתני לענין החוב מחצה על מחצה יחלוקו, היינו נמי בשתי כתי עדים, ואמאי יחלוקו? אדרבה הוה לן למימר אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה? ותרצו בתוספות דהכא לתרוייהו אית להו חזקה, למלוה איכא למימר אוקי אחזקתיה שהוא מחוייב לו הלואה קודם שנולד ספק זה, וללוה איכא חזקה דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מריה הילכך יחלוקו, ואם תאמר אדרבה הוה ליה כמנה הלוייתני ואיני יודע אם פרעתיך אם לאו דתנן בפרק הגוזל בתרא (בבא קמא ק"ח ע"א) שהוא חייב, יש לומר דשאני התם דליכא רגלים שפרעו אבל הכא הרי נולד ספק זה לפניך והילכך יחלוקו."

כלומר: לאחר שהיה מעשה פירעון מסופק בפנינו, כגון שזרק פירעון הכסף לכיוון חברו, אלא שיש תרי ותרי אם נפל קרוב לחברו ונפטר מחובו או נפל רחוק ממנו ועדיין הוא חייב, שהספק מונח לפנינו ויש רגלים לדבר שהיה פירעון, אין חזקת החיוב יכולה להורות שיש להתנהג כאילו אין ספק, וההסבר הוא כפי שביאר הגאון רבי אלחנן וסרמן (בקובץ שיעורים הנ"ל), שכל שהספק לפנינו לא שייך הכלל שאין ספק מוציא מידי ודאי.

ביאור ב': חיוב כתובה הוא על דעת שלא תהיה במצב של ספק זנות

הסבר נוסף הוא על פי רבי עקיבא איגר, שכבר יישב קושייה זו בכתובות (לב ע"ב) וזה לשונו:

"ואם תאמר: הא להדיא מפורש בפרק קמא דסנהדרין (דף ט) דבהביא האב עדים והזימו לעידי הבעל, דנהרגין ולא משלמין, אף דרצו לחייב האשה מיתה וממון להפסיד כתובתה, ויש לומר דהתם מה דמפסידים האשה הכתובה אינו בכלל עונש דאם כן האיך דנים אותה 'שתי רשעיות'? אלא הטעם דכיון שזינתה ממילא פקע כתובה, דאדעתא דהכי לא נתחייב הבעל ואם כן העדים לא היו מחייבים אותו 'שתי רשעיות', מה שאין כן במוציא שם רע דבאו לחייב אותו 'שתי רשעיות' בזה סברת התוספות דגם הם מחייבים כך."

כלומר: חיוב הכתובה אינו חיוב גמור, ורק אם זינתה יש עילה לפטור אותו מהחיוב, וכל שיש ספק בפטור אנו מחייבים אותו, אלא חיוב כתובה הוא חיוב מותנה, שכביכול אומר הבעל בעת ההתחייבות: "הריני מתחייב כתובה לאשה על מנת שלא תזנה", וכל שיש ספק שמא זינתה נמצא שיש ספק בעצם ההתחייבות, ואם כן אין זה בכלל "איני יודע אם פרעתי" אלא בכלל "איני יודע אם התחייבתי".

ביאור ג': חיוב כתובה חל מזמן כתיבתה או מזמן גבייתה

אפשר ליישב באופן נוסף את קושיית ההפלאה על פי חקירת האחרונים שחקרו: אימתי חל חיוב הכתובה – האם משעת הנישואין, או משעת הגירושין או האלמנות שאז הבעל התחייב לשלם בשעה זו?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנה הגרנ"ט (כתובות סימן מד) הביא את דברי הגמרא בכתובות (פב ע"א) שאומרת דתיקן שמעון בן שטח "כל נכסיו אחראין לכתובתה", והקשה עליהם, מדוע היה צריך רבי שמעון בן שטח לתקן תקנה מיוחדת לכתובה, במה היא שונה מכל השטרות שהנכסים של בעל החוב משתעבדים לחיובם? ותירץ וזו לשונו:

"ועל כורחך צריך לומר דקודם תקנת שמעון בן שטח הייתה דין כתובה כן, דלכשתתאלמן או תתגרש תגבה מנה או מאתים, אבל עכשיו שהיא אשתו עדיין אין עליו שום חיוב כתובה, ומשום הכי לא היתה יכולה לגבות ממשעבדי, כיון דשאני חוב זה משאר חובות דהתם יש חוב מיד, אבל הכא בכתובה אין עכשיו שום חוב עד אחר גוביינא, ולהכי בא שמעון בן שטח והתקין שיהיו הכתובות נחשבות כחוב ממש, ולהכי גובה ממשעבדי, וכעין זה כתב הרא"ה (בשיטה מקובצת פרק י – דף פב ע"ב) וזו לשונו:

'שלא היו מתחייבין להן סתם אלא מתנין היו עמה בפירוש שאם תתאלמן או תתגרש יתנו לה מאתים או מנה [...] וכיון שכן לא היתה זוכה בה אלא באותה שעה ולא היתה יכולה לגבות מן המשועבדין' וכו',

ולפיכך לא היו יכולים לישא נשים משום 'שלא היו יכולות לגבות כתובתן אלא מבני חורין, ופעמים שלא היה שם בני חורין' [...]"

מבואר בדבריו של הגרנ"ט, שהיות שחיוב הכתובה חל רק כאשר מגיע שעת הגבייה בפועל, בין אם התגרשה ובין אם התאלמנה, ועל כן, קודם זמן זה אין שום חיוב, ולכן היה צריך שמעון בן שטח לתקן שגם קודם החיוב חל שעבוד נכסים על נכסיו והם ערבים לחיוב שיבוא לעולם בזמן הגירושין או זמן האלמנות.

חילוק בין כתובה מהאירוסין לבין כתובה מהנישואין

על פי זה ביאר הגרנ"ט את תמיהת הרא"ש (כתובות פרק ד סימן ד) על דברי הגמרא בכתובות (מג ע"א) וזו לשונו:

"וכל אלו דברים תמוהין הן דמאי שנא שטר כתובה משאר שטרות שלא תטרוף בו ממשעבדי ועוד דקאמר רבי אלעזר בן עזריה (לקמן נד ע"א) 'מן הנישואין גובה הכל, מן האירוסין בתולה מאתים ואלמנה מנה', משמע דגובה מנה ומאתים מן האירוסין ממשעבדי כי היכי דגובה הכול מן הנישואין ממשעבדי. ואפילו לא כתב לה בכתובת אירוסין אחריות הא קיימא לן אחריות טעות סופר הוא אף בכתובה דהא בכתובה נחלקו רבי מאיר ורבנן (לקמן נא ע"א) אי אמרינן אחריות טעות סופר הוא אם לאו.

והרב רבינו יונה ז"ל דחק ליישב דברי הגאונים דאיירי בשלא כתב לה אחריות, והא דפליגי באחריות טעות סופר הוא בכתובה – היינו כשנכתבה בנישואין תקנת שמעון בן שטח שיהו כל הנכסים אחראין וערבאין לכתובה בנישואין תיקן, בזה נחלקו רבי מאיר ורבנן, רבנן סברי כיון שתיקן שמעון בן שטח שיהא כותב לה כל נכסיו אחראין וערבאין לכתובה אף על פי שלא כתב כמאן דכתב דמי ורבי מאיר סבר נהי דתיקן לכתוב, אם לא כתב - לא אמרינן טעות סופר הוא, ולא פליגי אלא בנישואין שבזה היתה התקנה אבל כתב לה כתובה מן האירוסין אף רבנן מודו דלא אמרינן אחריות טעות סופר הוא."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובאמת, מדוע יהיה שונה דין כתובה של ארוסה שאינה גובה ממשועבדים מכל שטר שגובה ממשועבדים?

ותירץ הגרנ"ט שם על פי יסודו האמור לעיל, ששונה שטר כתובה מכל שטרות דעלמא, ששטר כתובה זמן חיובו מתחיל מזמן הגביה שהוא שעת הגירושין או האלמנות, מה שאין כן כל שאר השטרות זמן חיובם חל מיד בשעת חתימת השטר, ואם כן על כתובות של נשים נשואות חלה התקנה של שמעון בן שטח שהנכסים משתעבדים אף קודם זמן הגבייה, מה שאין כן כתובת ארוסה שעליה לא הייתה תקנת שמעון בן שטח, אינה גובה אלא מן בני חורין.

ועל פי יסוד זה של הגרנ"ט, נראה לתרץ את הקושיה שהקשו ההפלאה והקובץ שיעורים, שאמנם אין ספק מוציא מידי ודאי, וכל ספק פירעון שמתעורר לאחר חזקת חיוב גידרו הוא "איני יודע אם פרעתין" אך בכתובה הגדר שונה, היות שחיוב הכתובה חל רק מזמן הגביה, ואם כן כל ספק שמתעורר לפני כן לגבי חיוב הכתובה, וכמו במקרה של הגמרא בסוטה שהספק אם זינתה או לא, זהו גדר של "איני יודע אם התחייבתי" ולא "איני יודע אם פרעתין".

אמנם יעוין בחזון איש (אבן העזר סימן נו ס"ק טז) שנראה שחולק על הגרנ"ט מכוח ראיות מפורשות מהגמרא וזו לשונו:

"יש לעיין אי חיוב כתובה הוא מחיים והא שאם מתה בחייו אינה נוטלת כתובה, הוא משום שבתנאי זה הפקיעו חכמים עכשיו כתובתה, או דלמא שאין חיוב כתובה כלל מחיים אם מתה בחייו, ועל מנת זה לא נתחייב ואם תמצי לומר דבתנאי זה לא נתחייב כלל, נתאלמנה או נתגרשה מהו, מהשתא מתחייב בכתובתה, או משעת נשואין, והא דטרפה ממשעבדי יש לומר דנישואין הם הסיבה המחייבין כתובה, והוי כהדליק את הגדיש ומכר נכסיו דטורפין מן הלקוחות ומהא דכתובות (נו ע"א) דמהני התקבלתי ופירשו הראשונים ז"ל דהתקבלתי חשיב מחילה ולא תנאי, משמע דכבר נתחייב מהשתא, ומהא דאמר בבא קמא (פט ע"א) דגובין מכתובתה דמילי דמזדבני בדינרי נינהו משמע קצת דהוא חיוב מוחלט עכשיו אלא שאם תמות בחייו נפקעת כתובתה, דאי לא נתחייב כלל נמצאת שלא מכרה ללוקח כלום אלא שנתן לה מתנה וצריך עיון, ומהא דתקנו קבורתה תחת כתובתה ופירשו תוספות (כתובות פ ע"ב דיבור המתחיל 'יורשי') והרמב"ן (יבמות לט ע"א) דהיינו תחת נדוניא אבל כתובתה לא נתנה לגבות מחיים, אין ראייה שאין חייב מחיים דיש לומר דפקע עכשיו ולא חשיב כזוכה משלה כלום כיון שלא הגיעו משלה כלום, אבל ביבם חשיב כזוכה משלה אף על גב דחשיב נמי כגבית כתובה מחיים, ומיהו מהא דיבם חייב בקבורתה משום שיורש כתובתה אין ראייה דזכיא בה מחיים דיש לומר דבשעת מיתת בעלה חשיב כממונה לענין דהיבם חייב בקבורתה כמו דמתחייב הבעל בקבורתה תחת נדוניא וכמו שכתבו תוספות והרמב"ן שם, והרי גם בנדוניא אמרינן לא נתנה כתובה לגבות מחיים לפירוש רבנו תם שם ואף לפירוש רש"י ספיקא הוי, ואפילו הכי תקנו קבורתה תחת נדוניא."

הרי שסובר החזון איש, שהחיוב חל מיד בשעת כתיבת הכתובה והפירעון הוא בזמן האלמנות או הגירושין, ולא כשיטת הגרנ"ט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גדר החיוב

אלא דלפי דברי הגרנ"ט יש לדון, מהו גדר חיוב הכתובה, דהרי הבעל מתחייב היום על דבר שיקרה בעתיד, ולדברי הגרנ"ט אין חיוב כרגע, אם כן כיצד יתבצע החיוב בעתיד אם כיום הוא לא חל.

ויעוין בחידושי הגר"ח על הש"ס (כתובות פ ע"א) וזו לשונו:

"האחרונים מקשים דיש סתירות בחיוב כתובה, דמכמה דוכתי מוכח דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים היינו רק דלא ניתנה לגבות אבל החיוב חל מיד עם הנשואין, ומכמה דוכתי מוכח דגם החיוב אינו חל אלא אחרי גירושין או מיתה ולא מחיים. ואמר הגר"ח זצ"ל דחיוב כתובה הוא בגדר 'חוב על חוב' דבאמת נתחייב מיד עם הנשואין אבל אינו חיוב ממון אלא חיוב של חוב והחיוב ממון ממש אינו מחיים."

הרי שהגר"ח סבר גם כן כדעת הגרנ"ט שהחיוב חל כרגע הגביה, אך גדר החיוב הוא כחוב על חוב והמשמעות היא שהבעל מתחייב היום להתחייב לה כתובה לכשתגרש או תתאלמן.

מקורות נוספים לאיגביית כתובה במקום ספק אמת

בנוסף, ראה בית שמואל (אבן העזר סימן סח ס"ק יד סוגיית פתח פתוח וטענת בתולים), שצייין כי בספק זנות אין לאשה כתובה.

ועיין גם בבית שמואל (אבן העזר סימן קטו ס"ק ח בסופו) כי בספק זינתה מפסידה כתובה, ולא הוי בכלל איני יודע אם פרעתיך.

ברם את כל הנ"ל יש לבחון עם דברי השולחן ערוך (אבן העזר סימן סח סעיף ח) שלגבי תוספת כתובה אינו נאמן להפסידה. ונראה שהחילוק הוא ששם אין בסיס לסבור כי אבדה תוספת כתובה וטענתו של הבעל אמת, מה שאין כן בנידון דנן שישנם חשדות לפנינו, וכפי כל המבואר לעיל.

עוד נציין כי אף מהשולחן ערוך (אבן העזר סימן ק סעיף י) משמע שבספק לא תגבה תוספת כתובה, עד שתביא ראיה כי אכן היא זכאית.

נמצאנו למדים מכל דברי האחרונים הנ"ל, שחיוב הכתובה, אף על פי שהוא שטר ודאי עם חיוב בר תוקף, אך הוא חיוב המותנה בכך שלא יהיה כל ספק בדבר כשרותה של האישה על פי ראות עיני הדיינים, ובמקרה שקיים ספק, ייתכן שחיוב הכתובה לא מתקיים כלל.

מן הכלל אל הפרט

מכיוון שבמקרה בו עסקינן הבעל העלה ספקות וחששות משמעותיים על אודות קשר שאינו כשר בין התובעת לגבר זר, ספקות אשר גם אם לא הוכחו דיים, מידי ספק לא יצאנו, ממילא נשארת האישה עם צל כבוד המעיב על זכאותה לכתובה, ובשל כך, היחס לכתובתה אינו בגדר של "איני יודע אם פרעתיך" שהדין הוא חייב, אלא "איני יודע אם התחייבתי" שהדין הוא שפטור, לפי כל ההסברים שהובאו לעיל שהחוב מתחיל בשעת הפירוד או שהחיוב מותנה בכשרותה של האישה או שכשהספק לפנינו אין שייך הכלל ש"אין ספק מוציא מידי ודאי", שבעקבות כך מפסידה את כתובתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הימנעות מהצגת ראיות

מלבד הנ"ל יש להתייחס להתחמקות מהצגת הראיות מאת התובעת, וההימנעות מלהעמיד את האמת על תלה בפני בית הדין.

כתב הרמב"ם (בפרק ג מהלכות סוטה הלכה ב) וז"ל:

"ואומרין לה בתי הרבה קדמוך ונשטפו ואנשים גדולים ויקרים תקף יצרן עליה ונכשלו ומגידין לה מעשה יהודה ותמר כלתו ומעשה ראובן בפלגש אביו על פשטו ומעשה אמנון ואחותו, כדי להקל עליה עד שתודה, אם אמרה הין נטמאתי או איני שותה יוצאה בלא כתובה והולכת לה."

וכתב הכסף משנה (שם בהלכה א) וזו לשונו:

"ומשמע לרבינו דכל שאמרה איני שותה אף על פי שלא אמרה בפירוש טמאה אני, מפסדת כתובתה, דכיון שפחדה מלשתות מוכחא מילתא ודאי שהיא טמאה שאילו היתה טהורה לא היתה נמנעת מלשתות והכי אמרינן בירושלמי פרק היה נוטל סבר רבי עקיבא האומרת איני שותה כאומרת אני טמאה לך וכיוצא בזה אמרינן בגמרא דידן בפרק הנזכר עלה י"ט אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכים אלא לבדקה והלא בדוקה ועומדת."

ועל זה הסתמך המהרש"ם בתשובותיו (חלק ו סימן קלג) וזו לשונו:

"ואם אינה מודית הרי אפשר לברר על ידי בדיקת רופאים אם אינה בתולה, ואם אינה רוצית ליבדק זהו לאות ששקר בימינה וכמו שכתב כהאי גוונא ברש"י (יבמות לא ע"ב) דאי מחקה לזמן קטלינן לה, וגם לשיטת התוס' שם יש לומר דדוקא להמיתה ליכא הוכחה ברורה מזה מה שאין כן בעלמא (ועיין באברבנאל פרשת נשא בשם יש אומרים דאם אינה רוצה לומר אמן ימיתה בבית דין וזהו כעין סברת רש"י הנ"ל) ויש ראייה לנדרון דידן מרמב"ם (פרק ג מסוטה הלכה ב) דאם אמרה איני שותה יוצאה בלא כתובה ובכסף משנה (שם הלכה א) כתב וזו לשונו:

"ומשמע לרבינו דכל שאמרה איני שותה אף על פי שלא אמרה בפירוש טמאה אני מפסדת כתובתה דכיון שפחדה מלשתות מוכחא מילתא ודאי שהיא טמאה שאילו היתה טהורה לא היתה נמנעת מלשתות, והכי אמרינן בירושלמי וכו' אמר רבי עקיבא כלום אנו צריכים אלא לבדקה והלא בדוקה ועומדת."

עד כאן לשונו.

ועיין שו"ת חיים שאל (חלק ב סימן ד אות ב) בשם הפרי חדש שתמה על דברי הכסף משנה מדוע לא הביא ממשנה ערוכה (דף כד) ותוספות (שם כה ע"ב) דמפורש כן ומבואר דלעניין טענת ממוץ סמכינן על הוכחה כזו והכי נמי בנדרון דידן."

וגם לעניינים אחרים פסק כך המהרש"ם (חלק ב סימן כד) וזו לשונו:

"מכתבו הגיעני ובדבר שאלתו על אודות השוחטים ובדקים מקהלתכם אשר יצא קול שאין להם הרגשת הסכין וגם ההלכות אינם שגורים בפיהם ומשמיטים את עצמם מלעמוד על המבחן וגם אחר שהזמינם רב אחד שיעמדו שם על הניסיון הקשו ערפם לבלתי שמוע:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנה הדבר פשוט דכל כהאי גוונא אם מונעים מזה יש מזה ראייה שהקול אמת וכמו שכתב הרמב"ם (פרק ג מהלכות סוטה הלכה ב), דאם אמרה איני שותה יוצאה בלא כתובה ובכסף משנה שם כתב וזו לשונו:

ומשמע לרבינו דכל שאמרה איני שותה אף על פי שלא אמרה בפירוש טמאה אני מפסדת כתובתה דכיון שפחדה מלשתות מוכחא מלתא ודאי שהיא טמאה שאילו היתה טהורה לא היתה נמנעת מלשתות, והכי אמרינן בירושלמי וכו' כלום אנו צריכים אלא לבדקה והלא בדוקה ועומדת.

עד כאן לשונו.

הרי מפורש כמו שכתבנו, וגדולה מזו מבואר באברבנאל (פרשת נשא) דאם אינה רוצה לומר אמן – לדעת יש אומרים תיחנק בבית דין וגם הוא מסכים כן, וכבר כתבתי בחיבורי (דעת תורה סי' א ס"ק יב – יג) דגם בשוחט ובודק שכבר יש לו קבלה, אם יש איזו חשש צריך לחזור ולעמוד על המבחן, ואחרי שכבר הוזמנו השוחטים ובודקים הנ"ל לעמוד על המבחן והם מונעים בזה, הדבר פשוט שאסור לאכול משחיטתם כל זמן שלא יבררו הבחינה כדת בפני שוחטים ובודקים מובהקים ולפני רב הנבחר מהקהל. והנראה לעניות דעתי כתבתי.

הרי שהימנעות מבירור הספק ומעשיית פעולות היכולות לשפוך אור ולברר את המציאות הנדרשת, כמוה כהודאה בטענות הצד שכנגד.

פסקי דין בעניין התחמקות בעל דין מבירור האמת

ועיין עוד בספר אורות המשפט (חלק ג, מעמוד רנה והלאה), שם הבאנו ראיות ומקורות רבים באשר לדין מרומה, אף בענייני אישות, והעולה מכל האמור שם כי התחמקות מחשיפת האמת, מחשידה כרמאות והסתרת האמת.

וראו אף מאמרו של הגאון הרב חיים שלמה שאנן (שורת הדין עמוד נג והלאה), שם סיכם דבריו כך:

"לסיכום פרק זה, מכיוון שהבעל הביא עדים וצילומי וידאו היכולים להעיד לדבריו שהאישה זינתה, והאישה סירבה לשמוע עדותם ואף איימה עליהם, דבר שמנע את בירור האמת, הרי זה כאילו טענת הבעל הוכחה, ובכל מקרה האישה נאסרה עד לבירור הדבר, והאיסור בא מחמתה, ועל כן היא חייבת בגט."

ועוד: בידי מצוי פסק דין מבית הדין הגדול (לא פורסם, פס"ד מתאריך י"ג במרחשוון תשס"ח, במותב הדיינים הגר"א שרמן, הגר"ח איזירר והגר"א שיינפלד שליט"א, בעניין חיוב אישה בגט והפסד כתובתה), שם מובא כך: "[...] לכן בהחלט יש להתייחס לבעל כמי שמנע הבאת עדים לבירור", והביאו את הדברים המובאים בשו"ת אמרי יושר הנ"ל, וכן ציינו למאמרו הנ"ל של הגר"ח שאנן ולעוד מקורות. ועוד ציינו מפסק דינו של הגר"נ גולדברג שליט"א, חבר בית הדין הגדול, שכתב בתיק אחר: "אמנם האזנת סתר אסורה על פי החוק, אך בהסכמה ניתן להשמיע זאת, ואם המבקשת מסרבת לכך, זה גופא יכול לשמש הוכחה נגדה [...]"

כאמור, בנידון דנן, התנהלות התובעת באשר לאי חשיפת הראיות או לבירור כאמור חרף החשדות שעלו, משפיעה לעניין הפטור מחיוב הכתובה, כפי כל המבואר לעיל בהרחבה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנה

לאור כל האמור, בית הדין מתרשם כי התובעת יזמה את הגירושין, אף שלא פתחה את התיק בבית הדין, היא פתחה תביעה קודמת בבית המשפט ואף בית הדין מתרשם כי היא הודתה שהגירושין באו ממנה. וידוע בפסיקה כי אישה היוזמת את הגירושין, אינה זכאית לכתובתה בדרך כלל.

כן בית הדין מתרשם כי היה קשר לא ראוי בין התובעת והנטען [...], ולאור סירוב התובעת לחשוף את ההקלטות, את הוואצאפ, ולהיבדק בפוליגרף להצדקת הכחשתה (נציין כי אף הבעל השתית את כתב תביעתו לגירושין על טענת בגידת האישה), יש מקום להתרשם כי יש לה מה להסתיר ולכן סירבה לחשיפת כל הראיות הנ"ל, ביודעה כי אכן היא ניהלה קשר אישי עם גבר זר. סירובה להיבדק ולהציג ראיות מותרות את בית הדין עם התרשמות בסיסית שאינה נוטה לגרסת התובעת.

לאור הנימוקים הנ"ל, שניהם יחד וכל אחד לחוד, בית הדין מחליט כי התובעת אינה זכאית לכתובתה. זאת אף על סמך ההסמכה שקבלנו מאת הצדדים לפסוק בכתובה על פי שיקול דעת בית הדין, ושיקול דעת רחב בכל נסיבות התיק אכן מוביל למסקנה זו.

הערה לסיום

לסיום נוסף: בהחלטת בית הדין מיום י"ז טבת תשע"ו (29.12.15) נאמר:

"בשלב זה מציעה ב"כ הנתבע כי האישה תמשוך את תביעתה, ללא תביעת הוצאות.

האישה מגיבה: אני רוצה להמשיך בתביעה.

בית הדין הבהיר לתובעת כי אם יתברר שזו תביעת סרק ייתכן שהיא תחויב בהוצאות, והאישה בוחרת להמשיך בתביעתה."

ברם, לאחר הפעלת שיקול דעת רחב, בית הדין מחליט בשלב זה שלא להשית הוצאות על התובעת, ככל שיסתיים ההליך בכך.

ניתן לפרסם בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ח במרחשוון התשע"ז (19.11.2016).

הרב אברהם דב זרביב

הרב דוד גרוזמן

הרב יצחק אושינסקי — אב"ד